

Language family: Niger-Congo, Atlantic-Congo, Volta-Congo, Benue-Congo, Bantoid, Southern, Narrow Bantu, Central, P, Yao (P.20).

Language codes:

ISO 639-1 -

ISO 639-2 yao

ISO 639-3 yao

Guthrie code: P. 21.

Glottolog: yao01241.

Beste izen batzuk (autoglotonimoa: yao):

achawa alt yao [YAO].

adsawa alt yao [YAO].

adsoa alt yao [YAO].

ajawa alt yao [YAO].

ayao alt yao [YAO].

ayawa alt yao [YAO].

ayo alt yao [YAO].

chichawa alt yao [YAO].

chiyao alt yao [YAO].

ciyao alt yao [YAO].

djao alt yao [YAO].

haiao alt yao [YAO].

hiao alt yao [YAO].

hyao alt yao [YAO].

jao alt yao [YAO].

veiao alt yao [YAO].

wajao alt yao [YAO].

yao [YAO] hizk. Malawi; baita Mozambique, Tanzania, Zambia ere.

MALAWI

yao (chiyao, achawa, adsawa, adsoa, ajawa, ayawa, ayo, ayao, djao, haiiao, hiao, hyao, jao, veiao, wajao [YAO] 1.003.000 hiztun (1993, Johnstone). Herrialde guztietako populazioa 1.597.000. Malawi lakuaren hego-ekialde inguruan, Mozanbikeren muga ondoan. Agian baita Zimbabwen ere. Halaber mintzatzen da Mozanbike, Tantzania eta Zambian ere. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Volta-Congo, Benue-Congo, Bantoid, Southern, Narrow Bantu, Central, P, Yao (P.20). Dialektoa: mangoche. Tantzanian yaoeraren ortografia Malawikoaren ezberdina.

MOZANBIKE

yao (chiyao, ciyao, achawa, adsawa, adsoa, ajawa, ayawa, ayo, djao, haiiao, hiao, hyao, jao, veiao, wajao) [YAO] 194.107 hiztun (1980ko errolda). Ipar zentroa, Nyasa Lakuaren hegoaldea. Agian mintzatua Zimbabwen ere. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Volta-Congo, Benue-Congo, Bantoid, Southern, Narrow Bantu, Central, P, Yao (P.20). Dialektoak: makale (cimakale), massaniga (cimassaniga). Hiztegia, gramatika. Tantzaniako ortografia Malawikoaren ezberdina da. Ikus sarrera nagusia Malawin.

TANTZANIA

yao (chiyao, achawa, adsawa, ajawa, ayawa, ayo, djao, hajao, hiao, hyao, jao, veiao, wajao) [YAO] 400.000 hiztun (1993, Johnstone). Hego zentrala, Malawi lakuaren ekialdea, Mozanbikeren muga ondoan. Agian mintzatua Zimbabwen ere. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Volta-Congo, Benue-Congo, Bantoid, Southern, Narrow Bantu, Central, P, Yao (P.20). Yaoerak Tantzanian swahilieraren ortografia erabiltzen dute, Malawi eta Mozanbikekoaren ezberdina. Ikus sarrera nagusia Malawin.

ZANBIA

yao (chiyao, ciyao, achawa, adsawa, adsoa, ajawa, ayawa, chichawa, ayo, djao, haiiao, hiao, hyao, jao, veiao, wajao) [YAO] Ustez 200 bat familia edo gehiago 1970eko hamarkadan (Dr. Felix Banda). Ekialdeko Probintzia, Chipata Distritua, Kapata Udalerria eta Katete Distritua. Niger-Congo, Atlantic-Congo, Volta-Congo, Benue-Congo, Bantoid, Southern, Narrow Bantu, Central, P, Yao (P.20). Dialektoak: makale (cimakale), massaniga (cimassaniga). Elebitasuna nyanja/chewaz. Hiztegia, gramatika. Ikus sarrera nagusia Malawin.

Hizkuntza / lengua: ciyawoera / yao / ciyawo / ciyawo.

Hiztunak / hablantes (1993): 1.003.000 (Ethnologue)

Herrialdea / país: Malawi, Mozambique, Tanzania, Zambia.

HISTORIA.

LENGUA. Principales características.

Fonética. A) Posee cinco vocales: a, e, i, o, u, aunque con variaciones en vocales largas.
B) Es mínimamente tonal, como lengua bantú que es.

Morfosintaxia. A) Es lengua SVO. **B)** Aglutinante, con un paradigma verbal muy regular.

Escritura. Alfabeto latino. La ortografía difiere mucho en cada país donde se habla.

GRAMATIKAK, METODOAK, ESKULIBURUAK

PARLONS CIYAWO, Langue et culture du Mozambique, Pascal J. Kishindo eta Allan L. Lipenga, L'Harmattan, gramatika eta hiztegia, 21x13, 251 or., Paris, **2005**.

Parlons ciyawo liburuaren sinopsia:

La société mozambicaine a un patrimoine culturel et linguistique très riche et dynamique. Ce pays est parmi ceux qui ont le plus grand nombre des langues indigènes, dont le ciyawo. En l'occurrence, une population considérable des Yao se trouve également au Malawi et en Tanzanie. Ce livre présente donc une description du ciyawo ainsi que la culture des Yao du Mozambique et du Malawi. Le lecteur y trouvera aussi des éléments de conversation courante, des textes bilingues et deux lexiques.

FONETIKA ETA ORTOGRAFIA

Idazteko malawiar karaktereak /

The Malawian form uses the following characters:

Letter: A B Ch D E G I J/Dy K L Ly M N Ng' Ny O P S T U W ? Y

Value: a b t? d e~? ? i d? k l ? m n ? ? ?~o p ? t? u w ? j

Izenordainak / Noun classes

Class	Prefix	Class characteristic	Used for
1	m-, mu-, mw-	ju	persons singular
2	?a-, a-, acha-, achi-	?a	persons plural
3	m-, mu-, mw-	u	living things singular
4	mi-	ji	living things plural
5	li-, ly-	li	miscellaneous singular
6	ma-	ga	plurals of class 5
7	chi-, ch'-	chi	miscellaneous singular
8	i-, y-	i	plurals of class 7
9	n-, ny-, mb-, (nw-)	ji	miscellaneous singular
10	n-, ny-, mb-, (nw-)	si	plurals of class 9
11	lu-	lu	like 9, also singulars of class 10
12	tu-	tu	plurals of class 13
13	ka-	ka	diminutives singular

14	u-	u	collective and abstract, no plural; also some singulars of class 6
15a	ku, kw-	ku	infinitives
15b	(ku-, kwa-)	ku	locality (to)
16	(pa-)	pa	locality (at)
17	(mu-, mwa-)	mu	locality (in)

Behean forma pertsonalak, era informalak parentesi artean.

The personal forms are given below, with informal forms given in brackets.

Personal form prefix	English equivalent (pronoun)
n-, ni-	I
(u-)	(thou)
a-	he, she, it, you
tu-	we
m-, mu-, mw-	you
?a-, a-	they (he, you)